

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การก่อรูปตัวตนของนักบวชหญิงในศาสนาจักรคาทอลิกไทย (Reconstituting the Self Among the Catholic Nuns in Thailand)
ชื่อผู้เขียน	นางชีนสุช อาศัยธรรมกุล (Mrs.Chuensuk Arsaitthamkul)
แผนกวิชา/คณะ	สาขาวิชาสตรีศึกษา วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา สถาอานันท์
ปีการศึกษา	2550

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ ศึกษาการก่อรูปตัวตนของนักบวชหญิงในคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกในประเทศไทย เพื่อตอบคำถามว่า “นักบวชหญิงคือใคร” และมีกระบวนการฝึกฝนขัดเกลา ให้สามารถดำเนินชีวิตของนักบวชได้อย่างไร โดยเลือกศึกษาชีวิตนักบวชหญิงในคณะภคินีพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ในฐานะคณะนักบวชหญิงพื้นเมืองที่ตั้งขึ้นในประเทศไทย และคณะภคินีออร์สุลินในฐานะคณะนักบวชนานาชาติ และมุ่งการศึกษาไปที่นักบวชหญิงที่ผ่านชั้นโนวิสและประกาศคำปฏิญาณตนเป็นนักบวชแล้ว การศึกษานี้ประกอบด้วยการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับ ประวัติการก่อตั้งคณะ ภารกิจ กระบวนการฝึกอบรมและขัดเกลาผู้เตรียมตัวบวชในบ้านอบรมหรืออารามและสถานที่ต่างๆ และการสัมภาษณ์เชิงลึกนักบวชหญิงที่เล่าเกี่ยวกับตัวเองและประสบการณ์ชีวิตนักบวช

การศึกษาพบว่า ตัวตนของนักบวชหญิงมิได้มีมาแต่กำเนิด หากแต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นด้วยกระบวนการฝึกฝนอบรมขัดเกลาโดยสถาบันนักบวช คณะภคินีพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ แบ่งขั้นตอนการอบรมผู้เตรียมตัวบวชออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ผู้ฝึกหัดชั้นเยาวนารี ขั้นที่ 2 แอสปีรันต์รุ่นเล็ก ขั้นที่ 3 แอสปีรันต์รุ่นใหญ่ ขั้นที่ 4 โปสตุลันต์หรือผู้ฝึกหัด และขั้นที่ 5 โนวิสหรือนวกเเนรี่ ส่วนของคณะภคินีออร์สุลินจะมีเพียง 2 ขั้นตอน คือ ชั้นโปสตุลันต์และโนวิส ตามกฎหมายพระศาสนจักรเท่านั้น ตลอดกระบวนการใช้เวลาราว 5 - 12 ปี ทั้งนี้โดยมี พระคัมภีร์

ประกอบกับพระธรรมวินัยของคณะภคินีอัครสุลินมี 239 ข้อ ธรรมเนียมของคณะภคินีพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ มี 226 ข้อและระเบียบประเพณี 156 ข้อ ที่เป็นทั้งเข็มทิศชี้ทาง สร้างพลังชีวิตภายใน รวมทั้งเป็นกรอบภายนอกที่คอยกำกับให้นักบวชหญิงดำรงชีวิตอยู่ในหนทางที่ตนเองเลือกเดินไป ซึ่งแต่ละขั้นตอนไม่ได้ตัดขาดจากกัน แต่เป็นการเพิ่มความเข้มข้นเคร่งครัดมากขึ้นเมื่อผ่านกระบวนการดังกล่าวมาได้ ด้วยการพิจารณาเห็นพ้องต้องกันทั้งสองฝ่าย คือ ทั้งคณะผู้อบรมร่วมกับมหาอธิการินีและผู้ที่ต้องการจะบวชเอง แล้วจึงจะสามารถปฏิญาณตนเป็นนักบวชถือพรหมจรรย์ ความยากจน และความนบนอบเชื่อฟังได้

นักบวชหญิงในฐานะที่เป็นศาสนิกในคริสต์ศาสนาซึ่งเป็นศาสนาแบบเอกเทวนิยม ผู้กสัมพันธ์กับพระเจ้าด้วยความเชื่อและความศรัทธา บนพื้นฐานของญาณวิทยาแบบคริสต์ มีความเชื่อว่า การที่ตนเองเริ่มก้าวเข้ามาเป็นนักบวชก็ด้วย "การเชิญชวนของพระเจ้า" หรือที่เรียกว่า "กระแสเรียก" ซึ่งนักบวชหญิงแต่ละคนมีประสบการณ์ที่ได้รับกระแสเรียกที่แตกต่างกันไป

การนิยาม "ความเป็นนักบวชหญิง" หรือ "ตัวตนของนักบวชหญิง" มีองค์ประกอบร่วมที่สำคัญ 3 ส่วน คือ 1. การถือตามคำปฏิญาณ 3 ประการ คือ พรหมจรรย์ ความยากจน และความนบนอบเชื่อฟัง 2. การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ และ 3. การอุทิศชีวิตเพื่อรับใช้ผู้อื่นตามแบบอย่างของพระคริสต์

ในกระบวนการก่อรูปตัวตนของนักบวชหญิง ที่ถูกกระทำด้วยกระบวนการอบรมของสถาบันนักบวชนั้น นักบวชหญิงได้มีการพยายามยอมรับเพื่อยังคงรักษาตัวตนเดิมของตัวเองบางส่วน แต่การยอมรับของนักบวชหญิงเป็นไปอย่างจำกัด ส่วนหนึ่งเป็นเพราะระเบียบวินัย ประเพณีที่มีอุดมการณ์หรือความเชื่อความศรัทธาทางคริสต์ศาสนารองรับอยู่นั้นเป็นสิ่งที่ปรับเปลี่ยนได้ยากยิ่ง นอกจากนี้ผู้รักษาระเบียบวินัยที่เป็นผู้อบรมหรือผู้ดูแลนักบวชที่มีความเคร่งครัด คาดหวังสูงแลดูแลนักบวชอย่างใกล้ชิด

จากการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่า เนื่องจากค่านิยมที่นักบวชหญิงเลือกยึดถือเป็นค่านิยมที่สวนทางกับค่านิยมของโลกปัจจุบัน นักบวชหญิงจึงต้องมีสิ่งยึดเหนี่ยวภายในที่จะเป็นพลังในการต่อต้านกับค่านิยมของโลกปัจจุบัน พร้อมกับมีกรอบภายนอกที่จะช่วยควบคุมกำกับตนเอง แต่ในขณะเดียวกัน นักบวชหญิงก็ต้องการมีอิสระในระดับหนึ่งที่จะยึดถือปฏิบัติตามค่านิยมนั้นโดยไม่รู้สึกว่าถูกบังคับ อย่างไรก็ตามในกรอบของ "ความเป็นนักบวชหญิง" ก็มีกรอบของ "ความเป็นหญิง" ที่รับบทบาทและความคาดหวังของสังคมกำกับอยู่ ส่งผลให้สถานะความเป็นรอง(subordinate) ยังคงอยู่กับนักบวชหญิง ในเวลาเดียวกันก็ได้มีการต่อสู้ของนักบวชหญิงที่จะก้าวพ้นจากสถานะ

เช่นนั้นด้วย การก่อรูปตัวตนของนักบวชหญิงจึงไม่หยุดนิ่ง ยังคงมีกระบวนการของการก่อตัวตน ดำเนินอยู่ตลอดเวลา